

Nr 662

Av herr Holmberg m. fl., *angående den ekonomiska politiken.*

(Lika lydande med motion nr 831 i Andra kammaren)

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige har under efterkrigstiden kännetecknats av en betydande inflation. Under de senaste åren har priser och kostnader i Sverige utvecklats klart snabbare än i våra konkurrentländer. Högerpartiet har under hela denna period gentemot regeringen hävdat nödvändigheten av att ge en inflationsbekämpande ekonomisk politik högsta prioritet. Att inflationen i längden är den största faran för både den fulla sysselsättningen och en snabb ekonomisk tillväxt och ej, som regeringen brukat påstå, framstegens pris är en varning vi upprepade gånger funnit anledning att framföra. Vi har också under de senare åren, i formuleringar som nu återfinns i årets finansplan, pekat på den ökade prioritet som man i andra europeiska länder successivt givit prisstabiliteten. De senaste årens utveckling har med skärpa understrukit riktigheten i denna argumentering. Den socialdemokratiska regeringen har emellertid inte haft kraft och förmåga att på ett effektivt sätt angripa dessa problem.

Som en nu allmänt erkänd förklaring till den snabba inflationsutvecklingen har vi ofta framhållit den alltför snabba expansionen av den offentliga sektorn. Den omfördelning av resurser som härigenom skett har fått betalas till priset av inflation. De omfattande skattehöjningarna har inte kunnat genomföras utan övervältrings- och kompensations effekter, vilka resulterat i ett ökat kostnadstryck. Regeringen har visat att den inte besitter förmågan att i dessa avseenden garantera en sådan balanserad samhällsutveckling som på sikt skulle ge den snabbaste standardhöjningen för folkhushållet. Resultatet av den förda politiken har under de senaste åren visats med största eftertryck.

Den alltför snabba kostnadsutvecklingen har successivt försämrat näringslivets kokurrensförmåga. I en internationell konjunkturedgång sådan som dagens har denna effekt kommit att framstå i alla sina olyckliga konsekvenser.

Våra svårigheter att upprätthålla balans i de utrikes betalningarna är manifesterade.

Det företagande kapitalet söker i stor utsträckning sina investeringsprojekt på andra marknader än de svenska.

En omfattande arbetslöshet, f. n. ca 115 000, har uppstått som en följd av företagsnedläggelser och permitteringar.

Tillväxttakten inom den svenska ekonomin har under de senaste åren blivit mycket lägre än vad prognoserna angivit.

Näringslivets investeringsverksamhet har också stagnerat.

Den besvärliga situation som uppkommit på grund av regeringens förda ekonomiska politik måste mötas med en kraftfull, långsiktig politik. Grunden till de nuvarande svårigheterna är att söka i näringslivets nedsatta konkurrenskraft. I det följande kommer att diskuteras vissa av de långsiktiga åtgärder inom den ekonomiska politiken som vi bedömer vara ägnade att befrämja en ökad och säkrare tillväxt av den svenska ekonomin och av arbetsmöjligheterna.

Konsumentpriser och timförtjänster inom industrin 1960—1967

	Procentuella förändringar					
	Konsumentpriser			Timförtjänster		
	1960— 1966 per år	3 kv. 1965 —3 kv. 1967	3 kv. 1966 —3 kv. 1967	1960— 1966 per år	3 kv. 1965 —3 kv. 1967	3 kv. 1966 —3 kv. 1967
USA.....	1,6	3,3	2,7	3,1	4,3	3,3
Kanada.....	2,0	3,9	4,0	3,9	6,7	8,7
Västtyskland.....	2,9	2,9	1,4	9,2	7,2	4,6
Frankrike.....	3,6	2,7	2,6	7,3	5,9	6,0
Italien.....	4,5	1,9	3,6	9,3	3,0	7,1
Belgien.....	2,8	3,7	3,0	8,4	10,1	—
Nederländerna.....	3,9	5,0	3,2	9,9	9,3	7,3
England.....	3,6	3,7	1,7	3,4	6,3	3,4
Danmark.....	5,6	6,1	10,8	10,8	12,2	—
Finland.....	5,0	3,8	5,0	8,4	10,1	—
Norge.....	3,9	3,3	4,7	7,2	9,2	—
Sverige.....	4,1	4,9	4,7	8,1	10,1	8,0
Schweiz.....	3,5	4,2	4,6	5,4	6,2	—
Österrike.....	3,7	0,8	4,0	9,0	7,2	5,6

Källa: Preliminär nationalbudget för år 1968.

Stabiliseringspolitikens medel

Den ekonomiska politiken fram till det senaste året har kännetecknats av en mycket expansiv finanspolitik, medan penningpolitiken — i första hand genom restriktioner på kreditmarknaden — har fått bära huvudparten av stabiliseringspolitikens bördor. Denna ensidighet har haft olyckliga verkningar. Kraven på återhållsamhet i pris- och kostnadsutvecklingen har inte kunnat tillgodoses. Den restriktivitet i olika former som bundit kredit- och kapitalmarknaderna har i sin tur fått olyckliga konsekvenser för resursfördelningen inom denna viktiga sektor av samhällsekonomin. När den förda politikens resultat kunde utläsas i form av en bristfällig handels-

balans och svårigheter att upprätthålla den tidigare tillväxttakten skedde en viss omprövning av tyngdpunkten inom den ekonomiska politiken. Den statliga budgetpolitiken har under innevarande budgetår kännetecknats av viss restriktivitet på utgiftssidan. En fortsättning av denna politik föreslås också för nästa budgetår. Samtidigt lättades i fjol den penningpolitiska restriktiviteten betydligt. Vi bortser i detta sammanhang från den nyligen vidtagna skärpningen av penningpolitiken, som står i direkt motsatsförhållande till de åtgärder som motiveras av vår inhemska konjunktursituation men som orsakas av kravet att slå vakt om kronans värde. Vi anser att penningpolitiken åter bör lättas så snart detta är möjligt med hänsyn till valuta-läget.

Konjunkturläget

Den bild av det ekonomiska läget inför 1967 som gavs i föregående års finansplan visade sig under året alltför optimistisk. Den internationella konjunkturutvecklingen tog ej den vändning som då förväntades. Inom landet har resultatet kunnat utläsas i form av omfattande permitteringar och arbetslöshet. Arbetslösheten har varit den högsta på tio år och uppgår för närvarande till ca 115 000. En närmare analys av den förda politiken visar att de konjunkturstimulerande åtgärderna tillgripits för sent för att hjälpa den svenska ekonomin över den aktuella svackan. Delvis sammanhänger också konjunkturpolitikens bristande effektivitet med den på senare år successivt försämrade lönsamheten inom näringslivet. Den vikande lönsamheten avhåller många företag från att investera och försvårar därigenom den ökning av näringslivets investeringar som skulle varit ekonomisk-politiskt motiverad med tanke på både de kortsiktiga och de långsiktiga effekterna. De konjunkturstimulerande åtgärder som vidtagits har i stället framför allt varit att hänföra till en snabb ökning av bostadsbyggandet och de kommunala investeringarna. Att mot den bakgrunden — såsom sker i finansplanen — tala om en styrning av investeringsresurserna som resultat i en hög takt i realkapitalbildningen inom de områden som har den största betydelsen för den framtida produktionstillväxten framstår som i högsta grad missvisande.

Samma omdöme gäller finansplanens karakteristik av det gångna året som påstås vara präglad av en fast och beslutsam stabiliseringspolitik. Vad som hänt är bl. a. att en från början hemmagjord och så småningom från utlandet förstärkt och förlängd konjunkturedgång kommit att få konsekvenser för den svenska ekonomin. I det läget har regeringen i finansplanen gjort en redan i sig expansiv finanspolitik än mera expansiv för att på detta sätt i viss mån lindra effekterna av konjunkturedgången. Men den har ej haft situationen i sin hand på ett sätt som skulle ha möjliggjort att de konjunkturstimulerande åtgärderna satts in på de områden som omsorgen om vår ekonomiska situation på längre sikt skulle ha motiverat. Den

något förbättrade prisstabilitet som nu uppnåtts måste ses mot den bakgrunden. En långsammare uppgång för konsumentprisindex registrerades under fjolårets senare del samtidigt som kostnadsutvecklingen för företagen fortgick i oförändrat hög takt och snabbare än för våra viktigare konkurrentländer. En ökad prisstabilitet byggd på dessa premisser kan inte förutsättas bli bestående.

De åtgärder som vidtagits för att öka industrins investeringar har ej givit önskat resultat, vilket i första hand bör förklaras med den nedsatta lönsamheten och det låga kapitalutnyttjandet. Detta gäller såväl den ökade tillgång till obligationsmarknaden som gavs under senare delen av 1966 och första kvartalet 1967 som frisläppandet av investeringsfonderna under innevarande vinter. Båda dessa åtgärder borde ha vidtagits på ett tidigare stadium för att få till effekt en investeringsverksamhet som skulle ha hållit konjunkturen bättre uppe. Den i fjolårets finansplan överdrivna tilltron till en gynnsammare konjunktur och den politik som utifrån denna optimistiska konjunkturbedömning lades fast har i dessa fall visat sig få mycket olyckliga konsekvenser för den svenska ekonomin och för löntagarna. Också i år präglas regeringens prognos för det kommande året av optimism.

Osäkerheten i den prognos som på nuvarande stadium kan göras för 1968 är emellertid stor.

För det första bygger regeringens optimistiska konjunkturbedömning på ett mycket bräckligt underlag. De undersökningar som redovisas i nationalbudgeten är långt ifrån entydiga. Visserligen säger man att enligt de prognoser som finns att tillgå samtliga pekar mot en ökad expansionstakt 1968 i USA och Västeuropa. På samma gång tvingas man dock medge att meningarna är delade *om, när och med vilken styrka de ansatser* som för närvarande finns kommer att övergå i ett verkligt uppsving.

Särskilt den västtyska konjunkturen anses oviss. Därtill kommer återverkningarna av den brittiska devalveringen, vilken medfört inte obetydliga svårigheter för många svenska företag. Det gäller särskilt skogsindustrin, verkstadsindustrin och textilindustrin, som ju i första hand avsetter sina varor på de engelska, danska och finska marknaderna och som nu kommer i ett sämre konkurrensläge än företagen i dessa länder.

Vad regeringen vid tidpunkten för finansplanens slutjustering naturligtvis inte kunnat ta hänsyn till är vidare effekten på den europeiska konjunkturen av de åtgärder som president Johnson föreskrivit i syfte att minska underskottet i Förenta staternas betalningsbalans mot Europa. Syftet med dessa åtgärder är ju att förbättra balansen med 3 miljarder dollar, varav bl. a. 1 miljard dollar hänför sig till amerikanska investeringar i Västeuropa utom England, en halv miljard till minskade amerikanska turistutgifter och en halv miljard till minskade amerikanska regeringsutgifter i utlandet.

Dessa åtgärder måste ofrånkomligen på olika sätt verka dämpande på en väntad konjunktur- och investeringsuppgång i Västeuropa. Även svensk

export kan direkt komma att påverkas, bl. a. på varvssidan. Svenska varv bygger fartyg på krediter som antingen varven själva eller köparna tagit upp i USA. Svårigheter kan nu möta att få dessa krediter omsatta.

Med den osäkerhet som kännetecknar konjunkturutvecklingen och med den felbedömning som regeringen har gjort beträffande konjunkturen för innevarande budgetår — och som den i finansplanen också tvingats erkänna — framstår därför regeringens nu framlagda budgetförslag som svagt underbyggt. Att förhoppningsfullt lita på en högst osäker konjunkturuppgång i vår omvärld kan leda till att missträkningarna även nästa år blir av samma omfattning som de vi just upplevt. Konjunkturprognosen motiverar alltså en hög beredskap att vid behov snabbt stimulera vår ekonomi. Framför allt måste konjunkturpolitiken i dagens läge definitivt ta fasta på de långsiktiga strukturella problem som präglar den svenska ekonomin. Vi finner det därför redan nu motiverat att föreslå en förlängd utnyttjandetid för investeringsfonderna. Detta motiveras bl. a. också av den nedgång i industriinvesteringarna under andra halvåret som investeringsenkäten pekar mot. Vi anser också att energiskatten bör avvecklas så snart som möjligt och näringslivets konkurrenskraft på detta sätt stärkas. Denna skatt rimmar så uppenbart illa med de ambitioner beträffande fortsatt rationalisering och effektivisering inom näringslivet som bör präglade den ekonomiska politiken att den i samband med den nu påbörjade reformeringen av den indirekta beskattningen bör avvecklas. Konjunkturstimulerande effekter som omedelbart kan utläsas i form av ökad investeringsverksamhet behöver ju inte innebära samma belastning på vår betalningssituation gentemot utlandet då de är ägnade att på sikt stärka vår konkurrenskraft såväl kvantitativt som kvalitativt. Syftet med vår valutareserv är också just att bereda utrymme för åtgärder av detta slag. I en annan motion har de konkreta åtgärderna i syfte att stimulera ekonomin i rådande konjunktur mera utförligt behandlats.

Utrikeshandeln

Den prognos som i dagens läge kan göras över utrikeshandelns utveckling under 1968 måste av naturliga skäl vara behäftad med stora osäkerhetsmarginaler. Finansministern har i sin framställning valt att skriva upp konjunkturinstitutets prognos från 5 1/2 % till 6 1/2 % för exporten exklusive fartyg. På detta sätt har ett förväntat underskott i bytesbalansen som t. o. m. skulle ha överstigit utfallet för det stora underskottsåret 1965 vänts till en mera blygsam försämring. Med hjälp av en gissningsvis fastställd korrigeringspost har kalkylen gjorts än mera smaklig.

Utvecklingen under 1967 har betecknats som lyckosam. Det är ett omdöme som bör förses med åtskilliga reservationer. Importökningen inskränkte sig till 3 %, som en följd av den begränsade efterfrågan inom landet. Vid ett starkare efterfrågetryck skulle en helt annan ökningstakt ha registrerats. Ökningarna under åren 1964 och 1965 anger att den svenska ekonomin har

en mycket hög marginell importbenägenhet vid ökande efterfrågan inom landet. Samma förklaringsfaktor ligger bakom exportutvecklingen på 5 1/2 %, som visserligen var klart sämre än året innan men som ändå bör bedömas som tillfredsställande med hänsyn till världshandelns totala utveckling. Den försämrade lönsamheten vid exportförsäljning torde ha lett till att förbättrade avsättningsmöjligheter på hemmamarknaden resulterar i ett betydande frånfall på exportförsäljningens område. 1967 års exportutveckling framstår också som mindre entydig, om den delas upp på de bägge halvåren. Hela ökningen bärs nämligen upp av första halvårets utveckling, medan exporten stagnerade under andra halvåret.

Den svenska bytesbalansen vilar därför alltså på en mycket bräcklig grund. De finska, brittiska och danska devalveringarna och åtgärderna för att stärka den amerikanska betalningsbalansen, som finansplanen av naturliga skäl ej kunnat taga hänsyn till, har ytterligare försvagat den svenska positionen på världsmarknaden. Det är ingen tillfällighet att den svenska kronan internationellt sett betraktas som övervärderad. För att vi skall kunna undvika också en svensk devalvering framstår därför den långsiktiga utvecklingspolitik vi har skisserat som en fråga av avgörande prioritet.

Industrins utveckling

Sverige har under de senaste åren kommit in i ett skede av svag ekonomisk tillväxt jämfört med tidigare år på 1960-talet. Bruttonationalprodukten kan under perioden 1966—1968 beräknas växa med endast något över 3 procent per år jämfört med 5 procent i genomsnitt för åren 1960—1965. Enligt långtidsutredningens kalkyler skulle tillgängliga samhällsekonomiska resurser medge en årlig tillväxt på drygt 4 procent för perioden 1966—1970. På grund av regeringens ekonomiska politik tycks det nu som om långtidsutredningens prognos inte kommer att kunna uppnås trots att arbetskraftstillgången vuxit snabbare än beräknat (p. g. a. ökad invandring) och produktiviteten i näringslivet ökat betydligt tack vare kraftfulla rationaliseringsåtgärder från ett stort antal företag. Vår bruttonationalprodukt ligger nu omkring 3 miljarder kronor under den nivå som förutsattes av långtidsutredningen för perioden 1966—1970.

Den viktigaste och samtidigt på längre sikt allvarligaste orsaken till den svaga tillväxten i ekonomin är den mycket låga aktiviteten i industrin. Industrin svarar för en tredjedel av sysselsättningen och närmare 40 procent av bruttonationalprodukten, vilket givetvis innebär att hela den ekonomiska tillväxten i betydande utsträckning bestäms av villkoren för industrins expansion. Gentemot regeringens påståenden om att industrin prioriteras i den ekonomiska politiken är det lätt att konstatera att resultatet blivit minst sagt svagt. Industriproduktionen ökade 1966 endast med 3 procent och i följande år ännu långsammare, nämligen 2,5 procent mot i nationalbudgeten för 1967 beräknade 5 procent. I år beräknas uppgången till 4 pro-

cent. Denna utveckling kan jämföras med en genomsnittsökning per år med 7 procent under förra delen av 1960-talet och en av långtidsutredningen beräknad årlig tillväxt på 5 procent under den senare delen. Den svaga industriexpansionen har åtföljts av en ännu svagare resultatutveckling. Företagens vinster har de senaste åren successivt minskat och måste i nuvarande läge betraktas som mycket dåliga. Resultatet har på många håll blivit en tilltagande osäkerhet och pessimism för framtiden, vilket i sin tur medverkat till en sjunkande investeringsbenägenhet. Om man accepterar prognosen för industriinvesteringarna i år, kommer de 1968 att ligga på 1966 års nivå. Med tanke på industrins avgörande betydelse för vår nations fortsatta standardhöjning är detta en oroande utveckling.

Redan en mycket summarisk genomgång av situationen för några av våra viktigaste industribranscher illustrerar hur allvarligt läget är. Bakgrunden till svårigheterna, bl. a. den alltför snabba pris- och kostnadsutvecklingen och den därav föranledda försämringen av många svenska företags internationella konkurrensförmåga, antyder att det inte endast är kortvariga problem som nu möter den svenska ekonomin. Vi anser att en stimulans av industrins produktion och investeringar är den utan tvekan mest angelägna uppgiften för den ekonomiska politiken i dag med hänsyn till både de kortsiktiga och de långsiktiga verkningarna. Betydande resurser i vår ekonomi, både arbetskraft och kapital, är för närvarande outnyttjade, vilket är ett både onödigt och allvarligt slöseri.

Industriinvesteringarna har stagnerat men inte på en mycket hög nivå som det heter i finansplanen. Internationellt sett ligger våra industriinvesteringar på en måttlig nivå. Finansplanens påstående att vår ekonomi för dagen kan »bedömas som väl balanserad, möjligen med någon outnyttjad kapacitet» är uttryck för både en felsyn och alltför låga ambitioner. Om ekonomin i dag vore balanserad och därför inga stimulansåtgärder skulle behövas vore det beklämmande om vi slog oss till ro med en balans på en så låg aktivitetsnivå som den vi i dag kan konstatera. Vi skulle i så fall ha hamnat i en situation inte olik den brittiska. Vi menar att den utan kraftfulla, målmedvetna och snabbt genomförda insatser kan bli det. Våra längre fram presenterade förslag till stimulans av den industriella och ekonomiska aktiviteten, bl. a. förslaget att i synnerhet i rådande konjunktursituation inte införa den av regeringen aviserade enprocentiga arbetsgivaravgiften, skall ses mot den bakgrunden.

Arbetsmarknadspolitik

De nuvarande exceptionellt stora svårigheterna på arbetsmarknaden beror framför allt på tre omständigheter som verkar i kombination:

dämpningen av den ekonomiska aktiviteten i några — men långt ifrån alla — industriländer i Europa;

de långsiktiga strukturförändringarna i näringslivet till följd av bl. a. teknisk utveckling och ändrade marknadsförhållanden;

den på senare år successivt försämrade internationella konkurrenskraften för betydande delar av vår industri på grund av den alltför snabba pris- och löneutvecklingen samt en ökad konkurrens från länder där fri marknadsbildning inte existerar.

Finansministerns beskrivning av det aktuella sysselsättningsläget är enligt vår mening en skönmålning. För det första hävdar han, vilket vi tidigare visat, att läget är i balans. Detta påstående är felaktigt med hänsyn till att arbetslösheten är den högsta på tio år och att antalet lediga platser under hela år 1967 låg klart under antalet arbetslösa. För det andra ger arbetslöshetsstatistiken systematiskt en alltför ljus bild av situationen. Den tar inte hänsyn till den betydande och på senare tid ökade dolda arbetslösheten särskilt bland kvinnor och ungdomar. Färdigutbildade ungdomar har i dag avsevärda svårigheter att få arbete och anser det ibland lönlöst att ens gå till arbetsförmedlingen. Somliga tvingas att direkt efter sin utbildning genomgå omskolning.

Aktuell arbetsmarknadsstatistik

	1966—1967		1967—1968			
	dec.	jan.	okt.	nov.	dec.	jan.
1. Arbetslöshetsanmälda . . .	32 137	48 657	34 126	39 751	43 315	64 366
2. Varav arbetslöshetsförsäkrade	27 104	40 545	25 190	30 478	36 834	55 544
(% av samtliga försäkrade)	(1,7)	(2,5)	(1,5)	(1,8)	(2,2)	(3,3)
<i>Sysselsatta i</i>						
3. Beredskapsarbeten	10 633	11 881	11 871	13 411	17 147	.
4. Arkivarbeten	3 276	3 283	3 828	3 933	4 038	.
5. Yrkesutbildningskurser för arbetslösa	21 046	21 943	25 125	27 621	28 486	.
Dold arbetslöshet (Summa 3 + 4 + 5)	34 955	37 107	40 824	44 965	49 671	ca 50 000
TOTAL ARBETSLÖSHET (Summa 1 + 2 + 3 + 4 + 5) . . .	67 092	85 764	74 950	84 716	92 986	ca 114 300
6. Hos arbetsförmedlingen lediga platser	33 246	28 054	26 068	26 319	28 315	.

. = beräkningen ej färdig.

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (senaste månadens siffror är preliminära).

Den tidigare på 1960-talet betydande och för samhällsekonomin mycket väsentliga utströmningen av gifta kvinnor har nu helt upphört. Också de vet att det ofta inte lönar sig att anmäla sig som arbetssökande. Kvinnor-

nas ställning inom arbetslivet försämras över huvud taget mera än männens när arbetslösheten växer. Detta är otillfredsställande. Denna osäkerhet för den kvinnliga arbetskraften är särskilt olycklig inte minst med hänsyn till att den kvinnliga arbetskraftens betydelse för samhällsekonomin oavbrutet ökar. Även för den äldre arbetskraften har det visat sig att svårigheterna vid ett pressat arbetsmarknadsläge och vid driftinskränkningar ofta blir avsevärt större än för yngre arbetstagare. Helt allmänt kan sägas att vid ett sysselsättningsläge som inte präglas av arbetskraftsbrist utan av en ovanligt besvärlig brist på arbetstillfällen kommer vissa grupper i ett sämre läge än andra. Detta gäller kvinnorna, ungdomen samt den äldre och den handikappade arbetskraften. Dessa förhållanden ställer både arbetsförmedlingen och den långsiktiga planeringen av hela utbildningspolitiken inför nya problem. Vi anser därför att den av regeringen föreslagna utvidgningen av arbetsmarknadspolitiska resurser för de särskilt hårt drabbade grupperna är välmotiverad. En rad reformer på arbetstrygghetens område är dock alltjämt olösta. Detta gäller bl. a. frågan om en allmän sysselsättningsförsäkring liksom tjänstemännens nya situation i det rådande arbetsmarknadsläget. Dessa frågor liksom en rad andra med denna sammanhängande behandlas utförligare i en annan motion från högerpartiet.

Den rådande situationen på arbetsmarknaden undanskymmer lätt det faktum att bristen på arbetskraft förmodligen på längre sikt är det allvarligaste hindret för en fortsatt snabb ekonomisk expansion. Av denna anledning bör åtgärder vidtagas för att på sikt öka utbudet av arbetskraft. Genom en rörlig pensionsålder och tillrättaläggande av lämpliga arbetsuppgifter samt ökad deltidssysselsättning borde ett väsentligt tillskott av välutbildad arbetskraft erhållas. Marginalskatternas höjd och över huvud taget hela skattesystemets utformning har säkerligen stor betydelse för dessa gruppers — inte minst för den kvinnliga arbetskraftens — benägenhet att inträda på arbetsmarknaden. Särskilt viktigt är härvid att de faktorer som påverkar arbetskraftsutbudet analyseras.

Arbetskraftsbalansen och dess prognos bör regelbundet sammanställas som en tydlig pendang i reala termer till nationalbudgeten. En sådan »arbetskraftsbudget» fyller både pedagogiska och samhällsekonomiska syften. Den skulle utgöra en ändamålsenlig kontroll av nationalbudgeten där man för närvarande liksom i långtidsutredningen nöjer sig med mycket grova uppskattningar. Den skulle samtidigt ge en god vägledning för arbetsmarknadsstyrelsens och andra myndigheters insatser. Budgeten måste gälla *all* arbetskraft, sålunda även lärare, tekniker, läkare m. fl. med hög teoretisk utbildning. Gång på gång har under senare år påpekats den dåliga planeringen i fråga om tillgången på akademiskt utbildade krafter. En förutsättning för en bättre ordning och därigenom även för en jämnare löneutveckling är en betydligt mera omfattande prognosverksamhet än hittills.

Den offentliga sektorn

Den offentliga sektorns snabba expansion är en av de väsentligaste orsakerna till inflationen och bristen på balans i den svenska samhällsekonomin. Vi har under senare år gång på gång framhållit att de offentliga utgifterna inte bör tillåtas öka snabbare än den totala produktionen av varor och tjänster. EEC har givit rekommendationer med liknande innehåll åt regeringarna i de olika medlemsländerna. Om man vill söka komma till rätta med inflationsproblemet gäller det framför allt att begränsa de offentliga utgifternas stegringstakt. Det innebär att olika kostnadskrävande projekt och reformer måste anpassas till konjunkturerna, vilket kräver en förbättrad långsiktplanering inom stat och kommun med angelägenhetsgradering av olika projekt och ökad flexibilitet när det gäller möjligheten att tidsmässigt genomföra beslutade reformer. Av mindre betydelse är det i den svenska debatten överbetonade intresset för budgetsaldots storlek.

Den offentliga sektorn i Sverige har jämfört med utvecklingen i andra länder vuxit mycket snabbt. Detta är särskilt anmärkningsvärt, eftersom det ända tills helt nyligen inte funnits något behov av att späda på en alltför svag inhemsk efterfrågan; situationen har tvärtom varit den motsatta, och den alltför snabba offentliga expansionen under högkonjunkturåren 1964 och 1965 torde vara en av huvudorsakerna till dagens ekonomiska problem. Bruttonationalprodukten har mellan 1960 och 1967 ökat med 4½ procent per år. Den offentliga konsumtionen har under samma tid ökat med 6 procent. För 1968 räknar finansministern med en fortsatt snabb ökning — 6 procent trots att bruttonationalprodukten endast väntas öka med 3,5 procent. Att den offentliga konsumtionen under de senaste åren ökat och även beräknas öka betydligt lugnare i alla andra industriländer utom USA framgår av denna tabell.

	1964	1965	1966	1967 (prel.)	1968 (prognos)
USA.....	0,2	2,5	8,9	12,5	7,5
Västtyskland.....	— 0,6	6,6	1,3	3,5	2,5
Frankrike.....	3,0	2,1	3,4	4,2	4,5
Italien.....		3,7	3,6	3,8	4
EEC.....	1,5	4,2	3,5	3,8	3,5
England.....	1,9	3,8	3,4	3,9	2,5
Norge.....	5,8	16,7	3,8	4	4,5
Västeuropa.....	1,7	4,1	2,8	3,8	3,2
Sverige.....	5,1	6	5,5	9,8	6

Källa: Preliminär nationalbudget för år 1968.

I samma takt som den offentliga sektorn växer snabbt, i både absoluta och relativa tal, växer också kravet på ett rationellt utnyttjande av dess resurser. Regeringen tycks under de allra senaste åren ha blivit medveten

om detta, och i finansplanen redovisas summariskt de olika försöksaktiviteter med programbudgetering som nu igångsatts. Vi hälsar denna aktivitet med tillfredsställelse. Det är emellertid också ytterst önskvärt att arbetet på att framställa och förfina metoderna för kostnads- och prestationsmätning drivs energiskt inom såväl stat som kommuner och landsting och att resultatet av detta arbete snabbt omsätts i praktiken. Vi vill särskilt understryka detta krav för kommunernas del. Under 1960-talet har kommunernas ekonomiska omslutning vuxit betydligt snabbare än någon annan sektor av ekonomin, och kommunerna förvaltar nu resurser vilkas produktivitet har betydande inverkan på landets totala produktivitetens utveckling. Den under senare år ytterst snabba höjningen av kommunalskatterna ökar ytterligare kravet på effektivt utnyttjande av de resurser över vilka kommuner och landsting förfogar. I detta sammanhang vill vi också betona vikten av att den ekonomiska politiken och statsbudgetens inkomst- och utgiftsramar bör redovisas i översiktliga treårsplaner. En sådan precisering av de politisk-ekonomiska målsättningarna skulle inte bara vara ett värdefullt inslag i den ekonomiska planeringen — den skulle också utifrån demokratiska synpunkter tjäna ett väsentligt syfte.

Prissättning på offentliga tjänster

En av marknadshushållningens fördelar är att konsumenterna ställer resurser till förfogande för produktionen genom att betala för varor och tjänster. Därigenom får konsumenterna ett större inflytande på produktionen. Varor eller tjänster som ställs till konsumenternas förfogande gratis eller till mycket låga priser medför att efterfrågan stiger och att besvärande köer lätt uppstår. Särskilda svårigheter inträder när stat och kommun av finansiella eller andra skäl inte kan avdela lika mycket pengar för sådana varor och tjänster som konsumenterna själva skulle ha varit villiga att betala vid en kostnadsanpassad prissättning. En väg att minska dessa olägenheter är att söka prissätta offentliga tjänster. Även i de fall då en avgiftsbeläggning bedöms såsom olämplig är en intern prissättning på grundval av självkostnadsberäkningar ett värdefullt administrativt hjälpmedel. Metoden innebär att bättre prövning av olika önskemål möjliggörs genom att hänsyn kan tagas till både angelägenhetsgrad och kostnad.

Avgiftsfinansiering

När den formella prissättningen följs upp med avgiftsbeläggning innebär detta att en prismekanism med valmöjligheter för konsumenterna införs. Genom att avgiftsfinansiera t. ex. ett brobygge kan det visa sig att de som utnyttjar bron är villiga att betala en avgift för att kunna få snabba och bättre transport. Alternativet är nämligen ofta avsaknad av bro och ej avgiftsfri bro.

Över huvud taget föreligger välgrundad anledning att genomföra en samlad översyn av de inkomsttransfereringar som sker genom olika bidrag och förmåner och som återkommer på skattsedeln i form av ökade skatter. Med stigande inkomster försvagas motiven för avgiftsfrihet på en del områden, och de pengar som därigenom sparas kan läggas ner på mer angelägna uppgifter. Vi beklagar att regeringen hittills visat ett svagt intresse för dessa frågor och underlåtit att fullfölja några initiativ i denna riktning. Vi föreslår därför att en *principiell* utredning om grunderna och formerna för ökad avgiftsfinansiering av offentliga tjänster snarast påbörjas.

Kreditmarknaden

Den teknik och de fördelningsmekanismer som verkar på kreditmarknaden måste på ett helt annat sätt än hittills utvecklas. Vad det gäller är att nå ett system där under fri konkurrens de investeringsprojekt kan förverkligas som är av största betydelse för den ekonomiska utvecklingen i samhället. Detta är en problematik som under de senaste åren kommit att stå under debatt i de flesta länder.

Vid den kombination av sänkt självfinansieringsförmåga och ökande investeringskrav som kännetecknar den industriella utvecklingen kommer dessa problem att ställas på sin spets. Det kapital som lånevägen ställs till näringslivets förfogande kommer att behöva bära vissa av de risker som tidigare burits av det förhållandevis rikt förekommande egna kapitalet. De svenska kredit- och kapitalmarknaderna är i sin nuvarande utformning inte anpassade för dessa krav. Den ansats regeringen gjort för att möta detta utvecklingsperspektiv genom inrättandet av en statlig investeringsbank kan inte sägas vara mycket mera än ett slag i luften jämfört med de behov som gör sig gällande i form av en anpassning på bred front inom hela kreditväsendet mot ökad flexibilitet och villighet att göra långsiktiga och ofta riskfyllda satsningar. Förslaget är också ägnat att ytterligare befästa den kritik som riktats mot den nuvarande marknaden som ett system av mer eller mindre prioriterade kreditflöden och en sektorisering som inte tillåter en marknadsmässig fördelning av investeringsresurserna.

Den maktkoncentration som följer av AP-fondernas stora andel av det totala sparandet bör mötas bl. a. genom en bättre fungerande kapitalmarknad. AP-fondernas förvaltning bör ses över i syfte att ges ett ökat marknadsmedvetande. Det torde exempelvis vara lämpligt att de nuvarande fonderna erhöll skilda verkställande ledningar, som uppträdde på marknaden som köpare i konkurrens med varandra.

Också den kortfristiga låneverksamhet som av tradition omhänderhas av affärsbankerna kommer att i ökad utsträckning behöva inriktas mot mera riskfyllda investeringar. Den — om än begränsade — liberalisering som föreslagits för deras vidkommande av kreditmarknadsutredningen kan därför bedömas som ett steg i rätt riktning. Detsamma gäller den ökade kon-

kurrens mellan olika typer av kreditinstitut som nu möjliggöres genom den föreslagna enhetliga banklagstiftningen.

Enskilt sparande

Det enskilda sparandet måste stimuleras. Högerpartiet har år efter år lagt fram förslag syftande till ett ökat enskilt sparande. I en särskild motion har till årets riksdag dessa förslag närmare utvecklats. De tillfälliga stimulansåtgärder regeringen vid ett antal tillfällen infört är inte av det slaget som skulle befrämja sparandet på lång sikt. Erfarenheter från de mera långsiktigt verkande sparstimulerande åtgärder som vidtagits i Frankrike, Västtyskland, Norge m. fl. länder bör därför studeras för att läggas som underlag för åtgärder också i Sverige.

Sammanfattning

Högerpartiets ekonomiska politik präglas av en strävan att genom skilda metoder stärka de produktiva krafterna i samhället. Drivfjädern i denna politik är önskemålet att på snabbaste och effektivaste sätt öka de ekonomiska resurser av vilka vårt välstånd beror. Endast en sådan resursskapande politik kan ge oss ekonomiskt utrymme för en fortsatt reformpolitik och tillgodose den rad av angelägna behov som föreligger på bl. a. åldrings- och vårdområdet samt tryggheten över huvud taget. Vad vi gemensamt och solidariskt har råd till och vill satsa på trygghetsskapande reformer är främst beroende på vad vi alla ute på våra arbetsplatser stimuleras att skapa i form av större och större tillgångar genom en stigande produktion. Därmed kan såväl enskild som offentlig ekonomisk tillväxt ske, det senare genom att skatteunderlaget breddas. En sådan resursskapande politik är enligt vår mening ständigt påkallad, men den får sin starkaste motivering i ett skede med växande arbetslöshet, försvagad ekonomisk tillväxt och en därmed sammanhängande dämpning av statsinkomsternas ökningstakt.

I den aktuella situationen krävs i första hand en närings- och skattepolitik varigenom de välståndsskapande krafterna stimuleras. Den enskildes trygghet garanteras i första hand av företagsamhetens effektivitet och konkurrenskraft. Detta kräver en politik, inriktad på att dämpa pris- och skatte-stegringar, på att underlätta näringslivets arbetsbetingelser i övrigt och på att ge förutsättningar för en väl fungerande kapitalförsörjning. Sammanfattningsvis kan sägas att högerpartiet vill angripa problemet med hjälp av två samordnade program, det ena avseende åtgärder på kort sikt för att komma till rätta med de just nu aktuella svårigheterna, det andra avseende reformer ägnade att i det längre perspektivet förbättra näringslivets arbetsvillkor och stärka dess internationella konkurrensförmåga.

Högerpartiets riktlinjer för att i det korta tidsperspektivet stimulera aktiviteten i näringslivet kan sammanfattas på följande sätt.

Frågan om en *löneskatt* måste ses mot bakgrund av rådande konjunkturläge. En löneskatt kan omöjlig vara motiverad i ett läge när sysselsättningssvårigheter råder. Redan det förhållandet att skatten nu förebådats gör att företagen börjar räkna in skatten i sina kalkyler. Detta förhållande kan leda till en ytterligare påspädning av arbetslösheten. Att avstå från löneskatten kan visserligen resultera i en ökad underbalansering av totalbudgeten. Detta kan emellertid i en konjunktursvacka vara försvarligt. Vårt preciserade ställningstagande till löneskatten måste självfallet anstå till dess konkret förslag från regeringens sida föreligger. Vi vill emellertid redan nu starkt betona det orimliga i att beslut rörande införandet av en löneskatt skulle träffas långt före den för ikraftträdandet avsedda tidpunkten. Över huvud taget kan starka principiella betänkligheter anföras mot att lägga en skatt på arbetskraften. Verknningar av en sådan skatt på arbetsmarknad och samhällsekonomi kan icke på förhand överblickas.

Energiskatten avvecklas och ersätts av mervärdeskatt.

Den 25-procentiga *investeringsavgiften* avvecklas.

Den del av industrin som direkt berörs av minskade beställningar från försvaret, på grund av de med mer än 1 miljard kronor neddragna anslagen, tillföres ökade materialbeställningar, dels genom att basbeloppet för försvaret höjs med 210 mkr., dels genom att arbetsmarknadsmedel, för vilka vi kräver höjt anslag, intill ett belopp av högst 250 mkr. får tas i anspråk för direkt *sysselsättningsstödjande beställningar*.

Den *skattereform* som av oss föreslås kommer genom lättnaderna i den progressiva beskattningen att skapa underlag för en lugnare avtalsrörelse och därmed en dämpning av pris- och kostnadsstegringarna.

Till detta kommer de åtgärder för den enskildes trygghet vid arbetslöshet som vi aktualiserat. I ett läge där ca 115 000 människor är arbetslösa måste de arbetsmarknadspolitiska frågorna alldeles särskilt beaktas. Högerpartiet lägger vid årets riksdag fram ett omfattande program med sikte på ökad trygghet i anställning och arbete.

De frågor som därvid främst aktualiseras är:

- allmän arbetslöshetsförsäkring;
- avgångsbidrag till alla som oförskyllt mister sin anställning;
- ökade resurser för omskolningsverksamhet;
- ett med 100 mkr. höjt anslag till arbetsmarknadsstyrelsen, förenat med kravet på materielbeställningar inom försvaret i syfte att direkt motverka arbetslösheten inom en rad av våra industrier;
- särskilda åtgärder för den äldre arbetskraften;
- varsel vid driftinskränkningar;
- analys av de arbetsmarknadspolitiska åtgärdernas effektivitet.

Högerpartiets riktlinjer för att i det längre tidsperspektivet stimulera den ekonomiska aktiviteten kan sammanfattas på följande sätt.

Den nu inledda reformeringen av den indirekta beskattningen fullföljs. Punktskatterna avvecklas. En omfördelning sker från direkta till indirekta skatter. Avskrivningsmöjligheterna för näringslivets byggnader förbättras, och utredning verkställs angående möjligheter till fullständig resultatutjämning. För vårt ekonomiska framåtskridande är det av utomordentlig betydelse att produktionsmedlen tekniskt vidareutvecklas och rationaliseras genom innovationer. Företagens forskning bör därför stimuleras genom speciella skattelättnader och skattefria avsättningar till forskningsfonder.

Vi har från högerpartiets sida ofta understrukit att den första försvarslinjen mot arbetslöshet går genom företagen. Finansministern säger ungefär detsamma i finansplanen, men han synes inte ha dragit konsekvenserna. Starka och väl konsoliderade företag kan i längden endast förekomma, om en tillräcklig självfinansieringsförmåga råder. Högerpartiet vill — i motsats till regeringen — medverka till sådana förhållanden. Mot den bakgrunden bör man bl. a. se önskemålet om en rimlig avvägning av företagens årliga pensionsavgifter. Samtidigt bör kreditbetingelserna förbättras och bl. a. vidgad rätt till återlånning av AP-medel medges. Kreditmarknaden bör moderniseras och exportfinansieringen bli föremål för översyn. Valutaregleringen avvecklas. För näringslivet är den statliga investeringsbankens monopolställning ett uppenbart hot. Det gäller inte minst den mindre och medelstora företagsamheten. Den bästa effekten uppnås enligt vår mening om kreditinstituten får konkurrera på lika villkor. Investeringsbankens särställning bör därför hävas. Det nya aktietillskott om 200 mkr. som föreslås av regeringen avstyrks av högerpartiet, vilket är desto mer motiverat som banken ännu inte givit ett enda lån. Vi finner det vidare angeläget att aktiemarknaden breddas och aktiveras. Emissionskontrollen avvecklas. Särskild uppmärksamhet ägnas de mindre och medelstora företagens arbetsvillkor.

Vårt näringslivs framtid kommer i hög grad att bli beroende av våra möjligheter till integration i den europeiska ekonomiska gemenskapen. Det är beklagligt att regeringen åtminstone till en början inte tycks ha insett betydelsen av att Sverige vinner inträde i EEC och att den så valhant handlagt denna viktiga fråga. Energiska och målmedvetna insatser måste nu göras för att Sverige skall finna fullt medlemskap i Gemenskapen med bevarad neutralitet. Detta sker bäst genom ett samnordiskt uppträdande, där särskilda övergångsarrangemang inte får uteslutas.

Skatteprogrammet

Även om den samhällsekonomiska situationen för närvarande är sådan att en något mer expansiv politik än den som kommer till uttryck i statsverkspropositionen i och för sig kan förefalla acceptabel, har vi icke nu velat föreslå sådana förändringar i budgeten att en ökad statsupplåning i förhål-

lande till regeringens förslag blir nödvändig. Vissa åtgärder som kräver kostnader utöver vad som förutses i regeringens budget är dock enligt vår mening så angelägna att de utan dröjsmål bör genomföras. Dessa kostnader kompenseras dock av motsvarande besparingar.

Till de åtgärder som enligt vår mening måste ges hög prioritet hör en sänkning av den direkta skatten. En sådan reform är inte minst angelägen i nuvarande situation såsom ett stimulerande element i det ekonomiska livet och samtidigt en broms för en inflationistisk kostnadsutveckling. Vi vill i detta sammanhang erinra om att en statlig skattekommitté i Norge har lagt fram förslag som bl. a. innebär att alla intäkter upp till 30 000 kr. undantas från statsskatt och att betydande skattelättnader genomförs för inkomster över detta streck. Den skattereform vi föreslår vid årets riksdag är av betydligt mindre genomgripande art. Vi förordar en höjning av ortsavdragen med 150 kr. för ensamstående och 300 kr. för äkta makar. Det gynnar i första hand de lägre inkomsttagarna. Vi föreslår vidare en ändring av inkomstskatteskalorna med skattelättnader i inkomstskikten 6 000—12 000 kr. för ensamstående och 12 000—40 000 för äkta makar samt ensamstående barnförsörjare, allt avseende beskattningsbar inkomst. Därigenom får de nu hårdast drabbade grupperna en betydande lättnad. Ortsavdragsreformen medför ett inkomstbortfall för staten på 50 mkr. under budgetåret 1968/69. Reformen av skatteskalorna kostar under motsvarande tid 260 mkr.

Till de åtgärder som inte minst av rättviseskäl måste ges hög prioritet räknar vi dem som går ut på att skapa bättre villkor för de gamla. Vi har i år lagt fram en rad förslag i det syftet. Bl. a. begär vi en särskild höjning av ortsavdragen för folkpensionärer, vilket drar en kostnad av 20 mkr. Nästa etapp bör bli att folkpensionen görs helt skattefri.

Det inkomstbortfall för statens del som uppkommer under budgetåret 1968/69 genom våra skatteförslag täcks huvudsakligen genom utgiftsnedskärningar. För fullföljande och fortsättande av sänkningar i progressionen och därmed av marginalskatteerna bör en successiv omfördelning på den indirekta beskattningen ske genom ökning av mervärdeskatten.

Sänkningar av den direkta skatten har gynnsamma verkningar med avseende på *arbetsvilja*, *sparvilja*, *företagsamhet* och ej minst *skattemoral*. De är *inflationzbekämpande* i och med att de leder till minskade kompensationskrav vid löneförhandlingar och därmed håller tillbaka kostnadsstegringar inom näringslivet. Detta förbättrar vårt näringslivs *internationella konkurrenskraft*, vilket har en gynnsam effekt på vår *bytesbalans*. Sådana skattesänkningar är alltså i hög grad *produktionsfrämjande*. Därmed blir de också i längden *själfinansierande* genom att skatteunderlaget ökar.

Utgiftsprogrammet

De utgiftsökningar högerpartiet i år föreslår fördelar sig på tre centrala områden, polisväsendet, försvaret och arbetsmarknadsstyrelsen. Anslaget

under lokala polisorganisationen höjs med 6 mkr. med hänsyn till den ökning vi föreslår av antalet tjänster inom organisationen.

Högerpartiet föreslår vidare anslagsökningar under försvarshuvudtiteln. Vi höjer basbeloppet med 210 mkr., vilket innebär att basbeloppet höjs till 4 930. Vid sidan av en höjning av basbeloppet föreslår vi dessutom att arbetsmarknadsmedel intill ett belopp om högst 250 mkr. skall få utnyttjas för militära materielbeställningar. Åtgärden beräknas komma att ge systerställning åt ca 10 000 årsarbetare. För att icke för hårt belasta arbetsmarknadsmedlen föreslås samtidigt en ökning av anslagen till AMS med 100 mkr.

Högerpartiets preliminära budgetalternativ:

Utgiftsökningar

Polisväsendet.....	6 000 000	
Försvaret.....	210 000 000	
Arbetsmarknadsstyrelsen.....	100 000 000	316 000 000

Inkomstminskningar

Sänkning av marginalskatterna.....	260 000 000	
Höjning av orsavsdragen.....	50 000 000	
Skattelättnader för folkpensionärer.....	20 000 000	330 000 000
	<u>Totalt</u>	<u>646 000 000</u>

Besparingar

Den statliga investeringsbanken.....	200 000 000	
Kommunala marklånefonden.....	30 000 000	
Partistödets slopande.....	23 000 000	
Uppskjutandet av TV 2.....	25 700 000	
Sjukförsäkringsfonderna.....	45 000 000	
Småanslagen.....	60 000 000	
Tilläggsån till flerfamiljshus.....	16 900 000	
Bidrag till pol. ungd.org.....	1 000 000	
Statens ungdomsråd.....	500 000	
IV. ht.....	155 000 000	557 100 000

Inkomstförstärkning

LKAB, aktieförsäljning.....	100 000 000	100 000 000
	<u>Totalt</u>	<u>657 100 000</u>

Kommentar till de ovan givna besparingarna:

Investeringsbanken — 200 000 000

Den statliga investeringsbankens monopolställning bör brytas. Det kan ske genom att det nya aktietillskott som regeringen nu föreslår skall ske av skattemedel tillföres genom aktieköp av näringslivets och arbetsmarknadens organisationer. Det förhållandet att investeringsbanken, som i fjol tillfördes 500 mkr., ännu ej givit några lån och den särställning banken i olika avseenden erhållit gör att ett tillskott av ytterligare 200 mkr. ej bör ifrågakomma.

Den kommunala marklånefonden — 30 000 000

I årets statsverksproposition föreslås att 30 mkr. anvisas till en lånefond för kommunala markförvärv. Vi har tidigare framhållit att den kommunala markpolitiken bör utformas med utgångspunkt i att marken i princip skall kunna ägas även av andra än kommunen. I enlighet med detta avstyrker vi förslaget.

Partistödet — 23 000 000

Genom partistödssystemet riskerar partierna att förlora sin folkliga förankring samtidigt som den nuvarande partistrukturen konserveras. Till det osmakliga i systemet hör att medborgarna över skattsedeln tvingas subventionera partier som de ej sympatiserar med. Statligt partistöd förekommer inte i någon demokratiskt styrd stat. Partistödet bör därför slopas.

TV 2 — 25 700 000

Högerpartiet motsätter sig av principiella skäl TV 2 inom monopolets ram. På grund därav bortfaller behovet av investeringsmedel till ett belopp av 25,7 mkr. Vårt alternativ består i att sådana åtgärder vidtas att ett fristående icke licensfinansierat TV-företag kan bildas. Förslaget innebär även att televerket bemyndigas anpassa sändningsnätet för TV 1 så att färgsändningar möjliggörs samtidigt som en förbättring av TV 1:s programkvalité möjliggörs.

Sjukförsäkringen — 45 000 000

Statens bidrag till sjukförsäkringen föreslås för budgetåret 1968/69 uppgå till 505 mkr. Alla dessa medel behöver emellertid ej tas i anspråk för kostnader för sjukförsäkringen. Endast omkring 50 mkr. av det begärda anslaget kommer att förbrukas under budgetåret, vilket innebär att de resterande medlen fonderas. Eftersom fonderna redan är av mycket betryggande storlek kan vi ej finna något skäl till att de skall fortsätta att växa i samma höga takt som hittills.

Småanslagen — 60 000 000

Den tilltagande mängden småanslag har gjort det allt svårare för riksdagen att bedöma utgiftsbehoven. Budgettekniken bör därför ändras så att de små sakanslagen under varje huvudtitel sammanföres till ett större klumpanslag. Den besparing som därigenom erhålles kan beräknas uppgå till åtminstone 20 %, men då det är svårt att förutsäga det exakta resultatet av denna åtgärd föreslås endast 10 %. För att öka de olika ämbetsverkens intresse för ökad effektivitet bör deras omkostnadsanslag ges i ett klumpanslag som sätts 10 procent lägre än beräknat totalbelopp.

Tillägglån till flerfamiljshus — 16 900 000

Staten gör betydande ränteförluster genom att icke ta ut rimlig ränta på tidigare statliga bostadslån. Systemet innebär en icke acceptabel subven-

tion. Vi föreslår liksom tidigare att räntan för tilläggsån i flerfamiljshus, vilka beviljats före 1/7 1959, höjs från 4 till 6 %.

Ungdomsorganisationernas centrala verksamhet — 700 000

Utbildning av ungdomsledare — 300 000

I enlighet med den principella syn på partiernas ställning i det demokratiska samhället, vilken vi utförligt utvecklat i samband med partistödsystemet, anser vi att politiska organisationer inte skall stödjas med bidrag från det allmänna. I konsekvens härmed bör statsbidrag ej utgå till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och utbildning av ungdomsledare såvitt avser politisk verksamhet. Därför föreslår vi att berörda anslag minskas med 700 000 resp. 300 000 kr.

Statens ungdomsråd — netto 400 000

Statens ungdomsråd föreslås i statsverkspropositionen få ett anslag om 600 000 kr. Vi ställer oss mycket tveksamma till lämpligheten att ha ett dylikt statsdirigerat organ som planläggare av kampanjer i vilka det fria och frivilliga ungdomsväsendet skall inrangeras. Vi inser att upplysningsverksamhet i syfte att främja ungdomars anpassning i samhället är påkallad men finner att denna mycket väl kan anförtros åt de frivilliga ungdomsorganisationernas eget organ. Mot bakgrund av detta föreslår vi att anslaget om 600 000 kr. till statens ungdomsråd ej utgår och att rådets verksamhet upphör. Till Sveriges ungdomsorganisationers landsråd föreslås i stället ett anslag om 200 000 kr.

IV. ht — 155 000 000

Den metod som i fjol infördes att i förväg öka försvarsanslaget med väntade prisstegringar och merkostnader föreslår regeringen skall tillämpas även i år. Anslag härför upptas till sammanlagt 355 mkr. Hur det är beräknat anges icke, men skulle anslagen beräknas med ledning av regeringens egna prognoser i finansplanen är det 155 mkr. för högt. Vi föreslår att beloppet upptages till 200 mkr.

Ändringen påverkar inte den slutliga utgiften under försvarshuvudtiteln, eftersom högre prisregleringsanslag än som svarar mot de verkliga kostnadsstegringarna icke utbetalas. Pengarna återgår nämligen till statskassan. Ett för högt belopp ger också en felaktig bild av de verkliga kostnaderna för försvaret.

Kommentar — inkomstförstärkning

LKAB-aktier — 100 000 000

En väsentlig uppgift i strävandena att höja levnadsstandarden för samtliga grupper i samhället bör enligt vår mening vara att också åstadkomma en allmän förbättring av medborgarnas förmögenhetsförhållanden. Det är

härvidlag angeläget att staten går i spetsen för en politik som ger medborgarna möjligheter till en värdesäker placering av sina tillgångar. Mot bakgrund av detta föreslår vi att staten under budgetåret 1968/69 till allmänheten utbjuder en post av nominellt 50 mkr.

Som framgår av ovanstående budgetsammanställning täcks de utgiftsökningar respektive inkomstminskningar som högerpartiet föreslår väl av besparingar och andra inkomstförstärkningar. Totalbalansen blir praktiskt taget densamma som regeringens. Vår budget ger emellertid uttryck för en annan politisk viljeinriktning än regeringens. Den satsar effektivt på tryggheten, den yttre såväl som den inre, nationens såväl som den enskildes. Men framför allt inrymmer den betydelsefulla incitament till en snabb och säker välståndsutveckling därför att den målmedvetet inriktas på att stimulera de välståndsskapande krafterna i samhället.

Under åberopande av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte i enlighet med de riktlinjer som angivits i denna motion snarast förelägga riksdagen ett samlat förslag till de åtgärder på den ekonomiska politikens område som är ägnade att förbättra näringslivets arbetsvillkor och trygga sysselsättningen samt att därvid särskilt taga hänsyn till

1. behovet av en effektiv planering av hela den offentliga sektorn i fråga om storlek och expansionstakt;

2. behovet av att åstadkomma en rationellare administration och effektiv bedömning av arbetsprestationen inom statliga och kommunala myndigheter;

3. behovet av att genom avgifter finansiera vissa av de tjänster som offentliga myndigheter erbjuder;

4. framförda förslag om att den ekonomiska politiken och statsbudgetens inkomst- och utgiftsramar redovisas i översiktliga treårsplaner.

Stockholm den 26 januari 1968

Yngve Holmberg (h)

Carl Eskilsson (h)

Gösta Jacobsson (h)

Rolf Kaijser (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)